

Sınıf Yönetimi

Editör: Prof. Dr. Veysel OKÇU

Editör: Prof. Dr. Veyssel OKÇU

SINIF YÖNETİMİ

ISBN 978-625-8516-11-1

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Kasım 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Öğretmenlik, her bir öğrencinin yaşamına ve yüreğine dokunma sanatıdır. Öğretmen bu anlamlı sanatını sınıflarda gerçekleştirir. Sınıflar, çeşitli dersler aracılığıyla öğrencilerin bilgilerini oluşturma, yaşamlarını beslemenin ve geleceklerini şekillendirmenin temel yapı taşlarıdır. Sınıf yönetimi, öğretim sürecinin en kritik unsurlarından biridir. Sınıf yönetimi, etkili öğretim ve öğrenme süreçlerinin merkezinde yer alan çok boyutlu ve bütüncül bir süreci kapsamaktadır. Bu kavram, çoğu zaman öğretmenin sınıf içi disiplini sağlamaya yönelik becerileriyle sınırlı bir şekilde düşünülse de gerçekte katmanlı ve dinamik bir yapıyı ifade edebilmektedir. Sınıf yönetiminin etkililiği, yalnızca sınıf içi öğretim uygulamalarına bağlı kalmaksızın, öğrencilerin bireysel özellikleri, öğretmen tutumları, okul kültürü ve dış çevresel koşullar gibi birçok faktörün etkileşimiyle şekillenmektedir.

Sınıflar, okulöncesi eğitim kurumlarından başlayıp lisansüstü doktora programlarına kadar uzanan eğitim sürecinde, öğrencileri topluma ve dünyaya hazırlama yerleridir. Bu uzun yolculuk serüveninde, sınıfların etkili yönetilmesi öğrencilerin her yönüyle bir bütün olarak gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü olumlu bir sınıf ortamı oluşturmak, etkili öğrenmeyi sağlamak için istenmeyen davranışların büyük ölçüde önlenmesi adına hassas bir kurallar dengesi oluşturmayı kısacası kâşif olmayı gerektirir. Sağlıklı ve etkili öğrenmenin gerçekleştiği başarılı sınıflarda, öğrencilerin heyecanı ve derse katılım arzusu sınıf atmosferini besler. Böyle ortamlar öylece gerçekleşmez. Bunun için sınıfların, özellikle de çeşitli öğrenci özelliklerini/kişiliklerini, öğrenme stillerini, akademik titizliği ve davranış yönetimi stratejilerini barındıracak şekilde özenle oluşturulması gerekir. Sınıf içi öğretim etkinliklerinin yönetimi ise öğrenme ortamının niteliğini ve öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimini doğrudan etkiler. Bu bağlamda öğretmenler, öğrenciler sınıfa girmeden önce öğrenmenin fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel yönlerine özen gösterilmiş, güvenli ve destekleyici bir sınıf ortamı oluşturmaktan sorumludur. Sınıfta öğrencilere saygı gösterilmesi, empatiyle yaklaşılması ve güven veren bir ortamın sağlanması kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturmak için hayati önem taşır. Ayrıca, etkili öğretimi öğrenci motivasyonu ve katılımıyla ilişkilendiren, aktif ve işbirliğine dayalı öğrenmeyi sağlayan öğretmenlerin, gerektiğinde uygun düzeltici eylemleri tasarlama ve uygulama konusunda becerikli olması gerekir. Bu bağlamda özellikle etkili davranış yönetimi stratejileri hem öğretmenin refahı hem de akademik başarı için önemli görülmektedir.

İstenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin anlamlı, ilişkilendirilebilir, tempolu, öğrenci merkezli ve ulaşılabilir öğrenme faaliyetleriyle meşgul olduklarında daha az ortaya çıkacaktır. Öğretmenin pedagojik becerileri ve etkili sınıf yönetimi uygulamaları, istenmeyen davranışlarının sınıf ortamında öğrenmeyi olumsuz yönde etkilemesini önlemek adına hayati önem taşımaktadır. Önleyici stratejiler, istenmeyen davranışları en aza indirmede temel esas iken, yakınlık, sözlü olmayan iletişim ve göz teması gibi çeşitli düşük seviyeli tepkiler, ders akışındaki kesintiyi en aza indirmede etkili olabilir. Bu nokta da, öğrencilere sadece ne yapmaları gerektiğini söylemekten ziyade, «nasıl» ve «neden» ile ilgili açık talimatlar vermek, iyi yönetilen ve sorunsuz işleyen bir sınıfa ait prosedürleri ve rutinleri uygulamada etkili olabilir.

Bu ve benzeri çok değerli bilgilerle harmanlanmış olan Sınıf Yönetimi kitabı, Türkiye'deki farklı eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının ve halen MEB'da görev yapan doktorasını tamamlamış öğretmenlerin değerli katkılarıyla hazırlanmıştır. Bu kitap, sınıflarda etkili öğrenmenin sağlanması için bir sınıfın nasıl yapılandırılacağını ve yönetilebileceğini gös-

teren bilimsel bir kaynak niteliğindedir. Kitap, teoriden çok uygulama ağırlıklı bir bakış açısıyla ve kolayca anlaşılabilen bir dille yazılmıştır. Bu kitap çalışması aynı zamanda “Sınıf Yönetimi” dersinin YÖK Kur Tanımına uygun olarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın özellikle öğretmen adaylarına ve şu anda görev yapan öğretmenlere az da olsa katkı sunması yazar kadromuzu mutlu kılacaktır. Çok okunan ve yararlanılan bir kitap olması dileğiyle... Saygılarımla.

Kasım 2025

Prof. Dr. Veysel OKÇU

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Veysel OKÇU

1. Bölüm: Sınıf Yönetimi ile İlgili Temel Kavramlar

Dr. Öğr. Üyesi Emine DOĞAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1333-3096

2. Bölüm: Sınıfta Öğretim Lideri Olarak Öğretmen

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet MAZLUM, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2081-6897

3. Bölüm: Sınıf Yönetimini Etkileyen Faktörler

Öğr. Gör. Emine TUNÇER GÜNAY, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0131-5077
Prof. Dr. Soner DOĞAN, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2013-3348

4. Bölüm: Sınıfın Fiziksel, Teknolojik, Psikolojik ve Eğitsel Boyutları

Dr. Öğr. Üyesi Feyza GÜN, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8395-2020
Doç. Dr. Ömür ÇOBAN, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4702-4152

5. Bölüm: Sınıf İçi Öğretim Etkinliklerinin Yönetimi

Dr. Öğr. Üyesi Serap KELEŞ, Sinop Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1790-3068

6. Bölüm: Sınıfta İletişim Süreci

Doç. Dr. Mehmet Sabir ÇEVİK, Siirt Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8817-4747

7. Bölüm: Sınıfta Motivasyon

Dr. Öğr. Üyesi Abdulvahap BOZ, Siirt Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9843-0372

8. Bölüm: Sınıfta Zaman Yönetimi

Doç. Dr. Muhammet Hanifi ERÇOŞKUN, Atatürk Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9932-3659

9. Bölüm: Sınıfta Duygu Yönetimi

Dr. İslam DEVİREN, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0003-2515-3807

10. Bölüm: Sınıf Yönetimi Stratejileri

Doç. Dr. Canan DEMİR YILDIZ, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5905-9344

11. Bölüm: İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Yönetimi

Dr. Gürsen VURAL, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-2858-2845

12. Bölüm: Öğretmen Veli İlişkilerinin Yönetimi

Doç. Dr. Esra KARABAĞ KÖSE, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1367-7793

13. Bölüm: Sınıf Yönetiminde Etik ve Değerler

Dr. Öğr. Üyesi Funda ERYILMAZ BALLI, Süleyman Demirel Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4703-3945

14. Bölüm: Özel Gereksinimli Öğrencilerin Yönetimi

Dr. İnan AY, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-7689-3453

15. Bölüm: Sınıfta Farklılıkların Yönetimi

Prof. Dr. Veysel OKÇU, Siirt Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3807-506X
Dr. İnan AY, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-7689-3453

16. Bölüm: Akran Zorbalığıyla Mücadelede Öğretmenin Rol ve Sorumlulukları

Doç. Dr. Süheyla BOZKURT BALCI, Çankırı Karatekin Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0330-4723

17. Bölüm: Çocuk İstismarı ve İhmali ile Mücadelede Öğretmenin Rol ve Sorumlulukları

Doç. Dr. Süheyla BOZKURT BALCI, Çankırı Karatekin Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0330-4723

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları	iv

1. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Giriş.....	1
Temel Kavramlar	2
Sınıf	2
Yönetim ve Süreçleri.....	3
Yönetim ve Eğitim	4
Sınıf Yönetimi	5
Sınıf Yönetiminin Amaçları	6
Eğitim, Okul ve Sınıf İlişkisi	8
Etkili Sınıf Yönetimi	9
Sınıf Yönetimi Modelleri	10
Sınıf Ortamlarının Kendine Mahsus Özellikleri (Sınıfın Yapısal Özellikleri).....	11
Sınıf Yönetiminin Boyutları	14
Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar.....	16
Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar.....	16
Pozitif Davranış ve Sosyal-Duygusal Öğrenme Yaklaşımları	16
Teknoloji Destekli Sınıf Yönetimi.....	17
Kültürel ve Çeşitlilik Odaklı Yaklaşımlar	17
Esnek ve Adaptif Sınıf Yönetimi Yaklaşımı	18
Sorumluluğa Dayalı ve Rehberlik Odaklı Yaklaşımlar	18
Değerlendirme Soruları.....	19
Kaynakça.....	23

2. BÖLÜM

SINIFTA ÖĞRETİM LİDERİ OLARAK ÖĞRETMEN

Giriş.....	26
Öğretmen Liderliği.....	26
Niçin Lider Öğretmen?.....	27
Sınıfta Öğretime Liderlik Etmek	28
Lider Öğretmenin Temel Karakteristik Özellikleri.....	29
Öğretmen Liderliğinin Boyutları	30
Öğretmen Liderliğini Okula Yayılmak: Dağıtılmış Liderlik	32
Özet	34
Kaynakça.....	36

3. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Giriş.....	38
Sınıf Yönetiminde İç Etmenler	40
Öğretmen Özellikleri ve Davranışları.....	40
Öğrenci Özellikleri ve İhtiyaçları	42
Müfredat İçeriği ve Ders Konuları	45
Fiziksel ve Psikolojik Sınıf Ortamı	47
Öğretim Yöntemleri ve Yönetim Stratejileri.....	49
Sınıf Yönetiminde Dış Etmenler.....	51
Aile Tipleri ve Yapıları	52
Çevre	54
Akran Grupları	55
Kitle İletişim Araçları.....	56
Toplumsal Normlar ve Kültürel Değerler.....	57
Okul Liderliği ve Yönetişim	58
Değerlendirme Soruları.....	60
Kaynakça.....	62

4. BÖLÜM

SINIFIN FİZİKSEL, TEKNOLOJİK, PSİKOLOJİK VE EĞİTSEL BOYUTLARI

Giriş.....	68
Sınıfın Fiziksel Ortamının Düzenlemesi	69
Sınıfın Büyüklüğü.....	71
Sınıfın Yerleşim Düzeni	72
Eğitim Ortamında Renk Seçimi	77
Eğitim Ortamının Aydınlatılması	79
Eğitim Ortamının Havalandırılması.....	80
Eğitim Ortamının Isıtılması.....	80
Eğitim Ortamında Estetik	82
Eğitim Ortamında Gürültü	83
Sınıf Kuralları	84
Sınıfın Teknolojik Altyapısı	87
Sınıfın Psikolojik Boyutunun Düzenlenmesi	89
Öğrenci Özellikleri	90
Öğretmen Özellikleri	103
Sınıfın Eğitsel Boyutunun Düzenlenmesi	105
Değerlendirme Soruları.....	109
Kaynakça.....	113

5. BÖLÜM

SINIF İÇİ ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİN YÖNETİMİ

Giriş.....	119
Etkili Bir Öğrenme Ortamının Özellikleri.....	120
Fiziksel Boyut.....	121
Psikolojik Boyut.....	122
Sosyal Boyut	123

Öğretim Sürecinin Yönetimi.....	124
Öğretimin Planlanması.....	125
Öğretimin Uygulanması.....	130
Öğretimin Değerlendirilmesi.....	146
Özet.....	147
Sınıf Yönetimi Boyutlarıyla Bütünleştirilmiş Örnek Ders Planları	148
Sınıf Yönetimi Notları.....	149
Sınıf Yönetimi Notları.....	151
Değerlendirme Soruları.....	152
Kaynakça.....	154

6. BÖLÜM

SINIFTA İLETİŞİM SÜRECİ

Giriş	160
İletişim Kavramı	161
İletişim Sürecinin Özellikleri	162
İletişim Sürecinin Bileşenleri (Öğeleri)	164
Kaynak (Gönderici).....	165
Mesaj	165
Kanal	166
Alıcı	167
Geri Bildirim.....	167
İletişim Sürecinde Dil Türleri	168
Ben Dili.....	168
Sen Dili.....	169
Özsaygı Geliştirici Dil.....	170
Özsaygı Zedeleyici Dil	171
Sınıfta İletişimi Etkileyen Faktörler	172
Öğretmenden Kaynaklı Faktörler	172
Öğrenciden Kaynaklı Faktörler	173
Sınıf Ortamından Kaynaklı Faktörler.....	174
Sosyo-Kültürden Kaynaklı Faktörler	175
Psikolojik ve Duygusal Faktörler	176
Sınıfta Etkili İletişim Stratejileri	176
Açık ve Anlaşılır Mesajlar.....	177
Aktif Dinleme	177
Ben Dili Kullanma.....	178
Sözsüz İletişim	178
Olumlu Geri Bildirim	179
Kültürel Duyarlılık	179
Empati Kurma.....	179
Sınıfta İletişim Engelleri	180
Emir Vermek.....	181
Tehdit Etmek.....	181
Etkisiz Öğretim Yöntemleri.....	181
Aşırı Öğüt Vermek	182
Ad Takmak ve Alay Etmek	182
Suçlamak ve Yargılamak	182

Sözünde Durmamak	182
Sınıf Düzeni ve Gürültü	183
Olumsuz Çapraz Sorgu	183
Özet	183
Değerlendirme Soruları	185
Kaynakça	188

7. BÖLÜM

SINIFTA MOTİVASYON

Giriş	197
Motivasyon Kavramı	198
Motivasyon Kuramları	199
İçerik Kuramları	199
Süreç Kuramları	205
Beklenti Kuramı	205
Eşitlik Teorisi	206
Hedef Belirleme Kuramı	206
Öğrenciler Neden Motive Olamıyor?	207
Öğrencilerin Akademik Motivasyonunu Olumsuz Etkileyen Faktörler	208
Özerklik ve Kontrol Eksikliği	208
Yetersiz Geri Bildirim ve Takdir	208
Düşük Öz-Yeterlik ve Algılanan Yeterlik	209
Olumsuz Sosyal ve Duygusal Ortam	209
Sosyoekonomik ve Kültürel Engeller	209
Dışsal Ödüllere Aşırı Odaklanma	209
Motivasyon Konusunda Neden Yeni Bir Bakış Açısına İhtiyacımız Var?	210
Eğitimde Motivasyon	210
Motivasyon ve İhtiyaç İlişkisi	211
Öğrenci Motivasyonunu Artırmak İçin Ne Yapılmalı?	212
Öğretmenlere Yönelik Öneriler	214
Öğrenci İhtiyacını Karşılayın	215
Bir Düzen Duygusu Yaratın	215
Her Gün Kapıda Öğrencileri Karşılayın	216
Öğrencilerin Sizi Tanımasına İzin Verin	216
Öğrencilerinizi Tanıyın	217
Kontrol Amaçlı Ödüllerden Kaçının	217
Yargılamaktan Kaçının	218
Sınıf İçin Oyunlar ve Etkinlikler Kullanın	218
Savunmasız Olun	218
Başarıyı Kutlayın	219
Ders İçeriklerini Öğrenci İhtiyaçlarına Göre Belirleyin	219
Öğrenciler İçin Çekici ve Zenginleştirilmiş Bir Öğrence Çevresi Oluşturun	219
Özet	220
Değerlendirme Soruları	221
Kaynakça	224

8. BÖLÜM

SINIFTA ZAMAN YÖNETİMİ

Giriş.....	227
Zamanın Kendine Özgü Özellikleri.....	227
Zaman Türleri	228
Kronolojik Zaman	229
Psikolojik Zaman.....	229
Biyolojik Zaman	230
Üreten Zaman ve Boş Zaman	230
Sosyal Zaman	231
Planlı Zaman ve Spontan (Anlık) Zaman	231
Zaman Yönetiminde Temel Yaklaşımlar	233
Düzen Yaklaşımı	234
Zamana Sahip Çıkma Yaklaşımı	234
Başarı Yaklaşımı	235
ABC Yaklaşımı	236
Covey'in Zaman Yönetimi Yaklaşımı	236
Teknoloji Yaklaşımı	237
Beceri Yaklaşımı	238
İyileştirme (Özbilinç) Yaklaşımı	239
Sınıfta Zaman Yönetimi.....	240
Derste Zaman Yönetimi.....	241
Sınıfta Zaman Tuzakları	243
Sınıfta Etkili Zaman Yönetimi İçin Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	245
Özet	249
Değerlendirme Soruları.....	249
Kaynakça.....	252

9. BÖLÜM

SINIFTA DUYGU YÖNETİMİ

Giriş.....	256
Duygu.....	259
Duygu Kavramının Tanımı ve Kuramsal Çerçevesi.....	259
Duyguların Sınıflandırılması	261
Duygu Yönetimi.....	262
Okullarda Duygu Yönetimi.....	265
Sınıf Ortamlarında Stres, Öfke ve Kaygı	267
Sonuç.....	275
Değerlendirme Soruları.....	276
Kaynakça.....	279

10. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİ STRATEJİLERİ

Giriş	285
Sınıf Yönetiminin Tanımı ve Kapsamı.....	286
Sınıf Yönetiminde Teorik Yaklaşımlar.....	287
Davranışçı Yaklaşım: Uyarıcı-Tepki Temelli Denetim Modeli.....	287

Bilişsel ve İnsancıl Yaklaşımlar: Öğrencinin Bütünsel Gelişimine Duyarlı Modeller	288
Sosyal Öğrenme Kuramı: Model Alarak Davranış Geliştirme	288
Teorilerin Uygulamalara Yansıması ve Kuramlar Arası Etkileşim	288
Etkili Sınıf Yönetiminin Öğeleri	290
Sınıfın Fiziksel Düzeni	290
Davranışsal Çerçevenin İnşası: Kural, Rutin ve Sosyal Normların Sistemi	290
Zaman Yönetimi: Öğretim Sürecinin Stratejik Kurgusu	291
Öğrenci Katılımı ve Motivasyonu: Etkileşimsel Bağ ve Öğrenme İradesi	291
Öğrenci Davranışlarını Yönlendirme Stratejileri	291
Proaktif (Önleyici) Stratejiler: Sorun Ortaya Çıkmadan Önceki Müdahale	293
Reaktif (Tepkisel) Stratejiler: Davranış Problemleriyle Baş Etme	294
Destekleyici (Olumlu Pekiştirme Temelli) Stratejiler: Sosyal Öğrenmeyi Güçlendirme ...	296
Davranış Yönlendirme Sürecinde Etik ve Kültürel Duyarlılık	297
Etkili Öğrenci Davranışlarını Yönlendirme Stratejileri ve Uygulama Önerileri	298
Kapsayıcı ve Adil Sınıf Yönetimi	303
Kapsayıcılık: Farklılıkların Tanınması ve Öğrenme Ortamına Dâhil Edilmesi	303
Adalet: Eşitlik ile Eşdeğerlik Arasındaki İnce Ayar	304
Sosyal Duygusal Öğrenme ve İlişki Temelli Yönetim	304
Sınıf Yönetiminde Teknoloji Kullanımı	304
Teknolojinin Öğrenci Davranış Yönetimindeki Rolü	305
Eğitimde Dijital Araçların Kullanımı	305
Sınıf Yönetiminde Teknolojik Uygulamalar ve Stratejiler	305
Teknolojik Araçların Dezavantajları ve Sınıf Yönetimine Etkileri	306
Yapay Zekâ Destekli Sınıf Yönetimi: Stratejik Yaklaşımlar	307
Sınıf Yönetimi Stratejilerini Uygulama Bağlamında Öğretmen Yeterlikleri ve Önemi	308
Yeterlik Temelli Yaklaşım: Statik Bilgiden Dinamik Uygulamaya	309
Uygulayıcı Olarak Öğretmen: Karar Veren, Yorumlayan, Uyarlayan	309
Davranışsal Yönetim ve Duygusal Yeterlik İlişkisi	309
Profesyonel Gelişim: Öğretmenin Öğrenen Kimliği	310
Sonuç ve Öneriler	312
Özet	314
Değerlendirme Soruları	316
Kaynakça	317

11. BÖLÜM

İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI VE YÖNETİMİ

Giriş	321
Kavramsal Çerçeve	322
İstenmeyen Öğrenci Davranışları	323
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri	324
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	324
Okuldan Kaynaklanan Nedenler	325
Aileden Kaynaklanan Nedenler	326
Öğretmenlerden Kaynaklanan Nedenler	326
Sosyal Çevreden Kaynaklanan Nedenler	328
İstenmeyen Davranışların Önlenmesine Yönelik Yaklaşımlar	328
Davranışçı Yaklaşım	329
Bilişsel Yaklaşım	329

Etkileşimci Yaklaşım	330
Hümanist Yaklaşım	330
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Stratejiler	330
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Önleyici Stratejiler	330
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarında Reaktif Stratejiler	333
İstenmeyen Öğrenci Davranışların Önlenmesi.....	334
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Düzeltmede Bütüncül Bir Bakış.....	338
Özet	339
İstenmeyen Öğrenci Davranışları ile İlgili Örnek Olaylar	340
Değerlendirme Soruları	355
Kaynakça.....	357

12. BÖLÜM

ÖĞRETMEN VELİ İLİŞKİLERİNİN YÖNETİMİ

Giriş.....	361
Etkili Veli İletişimi	362
Veli İletişiminde Engeller ve Riskler	363
Okul Kaynaklı Engeller.....	364
Veli Kaynaklı Engeller.....	365
Öğrenci Kaynaklı Engeller	366
Toplumsal ve Kültürel Engeller.....	367
Ebeveyn Tutumları ve Sınıf Yönetimine Etkileri.....	368
Etkili Öğretmen Veli İlişkisinde İletişimsel İlkeler	370
Öğretmen Veli İletişiminde Kullanılabilecek Yöntem ve Araçlar	371
Velilerin Eğitim Sürecine Katılımının Etkileri	373
Okul-Aile İlişkilerinin Yasal Dayanakları.....	374
Özet	376
Değerlendirme Soruları.....	377
Kaynakça.....	379

13. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNDE ETİK VE DEĞERLER

Giriş.....	381
Etik ve Değerlerin Sınıf Yönetimindeki Yeri.....	382
Öğretmenlik Mesleği Etik İlkeleri ve Sınıf Yönetimi	384
Sınıf Yönetiminde Ortaya Çıkan Etik Sorunlar ve Sınıf Ortamına Etkileri.....	393
Sınıf Yönetiminde Etik İnkilemler.....	398
Sınıf Yönetiminde Değerler	400
Sınıf Kurallarında Değer Temelli Yaklaşım.....	400
Demokratik Sınıf İklimi ve Katılımcı Değerler	402
Öğretmenin Değer Taşıyıcı Rolü.....	403
Özet	405
Değerlendirme Soruları.....	405
Kaynakça.....	408

14. BÖLÜM

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN YÖNETİMİ

Giriş.....	412
Kavramsal Çerçeve	413
Özel Gereksinim Türleri ve Sınıflandırma	414
Okul Başarısızlığı: Nedenler ve Müdahale Stratejileri.....	416
Özel Gereksinim Bağlamında Risk Mekanizmaları.....	416
Müdahale ilkesi: Etikete Değil İhtiyaca Yanıt	417
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)	420
Kaynaştırma/Bütünleştirme ve Sınıf Yönetimi.....	421
Özel Gereksinimli Öğrenciler Bağlamında Davranış Yönetimi Stratejileri.....	423
Özet	426
Değerlendirme Soruları.....	428
Kaynakça.....	431

15. BÖLÜM

SINIFTA FARKLILIKLARIN YÖNETİMİ

Giriş.....	434
Farklılık Kavramı.....	435
Farklılıkların Yönetimi.....	436
Okulda Farklılıkların Yönetimi	437
Sınıfta Farklılıkların Yönetimi	439
Özet	443
Değerlendirme Soruları.....	443
Kaynakça.....	447

16. BÖLÜM

AKRAN ZORBALIĞIYLA MÜCADELEDE ÖĞRETMENİN ROL VE SORUMLULUKLARI

Giriş.....	450
Akran Zorbalığı Tanımı ve Önemi	451
Akran Zorbalığının Nedenleri.....	453
Okul ve Çevresel Nedenler.....	454
Toplumsal ve Kültürel Nedenler.....	454
Akran Zorbalığı Türleri	454
Fiziksel Zorbalık	455
Sözel Zorbalık	455
Sosyal/İlişkisel Zorbalık.....	456
Cinsel Zorbalık	456
Ekonomik Zorbalık.....	457
Siber Zorbalık	458
Öğretmenlerin Akran Zorbalığıyla Mücadelede Yasal, Etik ve Önleyici Sorumlulukları.....	459
Yasal Sorumluluklar: Koruma, Bildirim ve Güvenli Öğrenme Ortamı	459
Etik Sorumluluklar: Değer Temelli Bir Yaklaşım	461
Önleyici Roller: Demokratik Sınıf Kültürü ve Değerler Eğitimi.....	461
Akran Zorbalığının Önlenmesinde Temel Bir Yaklaşım: Etkili Sınıf Yönetimi ve Demokratik Okul Kültürü.....	463

Akran Zorbalığı Durumlarında Etkili Öğretmen Müdahalesi: Uygulama Basamakları ve Destek Süreçleri	467
Müdahalenin Temel İlkeleri	467
Uygulama Basamakları	467
Destek Süreçleri	468
Okul ve Öğretmen İş Birliği: Müdahaleden Sürekliliğe	469
Özet	469
Kaynakça	470

17. BÖLÜM

ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ İLE MÜCADELEDE ÖĞRETMENİN ROL VE SORUMLULUKLARI

Giriş	477
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Kavramsal Çerçevesi	478
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Türleri	480
Fiziksel İstismar	480
Duygusal (Psikolojik) İstismar	482
Cinsel İstismar	483
İhmal	485
Çocuk İstismarının Nedenleri: Ekolojik Bir Yaklaşım	487
Ekolojik Düzeylerde Risk Faktörleri	488
Koruyucu Etmenler ve Öğretmenin Güçlendirici Rolü	489
Uygulama Perspektifi: Eğitim Sisteminde Ekolojik Müdahale	489
Erken Uyarı İşaretleri ve Öğretmenin Fark Etme Stratejileri	490
İstismar Türlerine Göre Erken Uyarı İşaretleri	491
Öğretmenin Gözlem ve İzleme Süreci	492
Sınıf İklimi ve Öğretmenin Duyarlılığı	492
Öğretmenler İçin Pratik Fark Etme Stratejileri	493
Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Öğretmenlerin Yasal ve Etik Sorumlulukları	495
Türk Hukukunda Bildirim ve Koruma Yükümlülüğü	495
Etik Duyarlılık, Gizlilik ve Profesyonel Sınırlar	495
Uluslararası Standartlar ve Öğretmenin Etik Rehberliği	496
Müdahale Süreci: İlk Destek, Belgeleme ve Bildirim	499
Okul Rehberlik Servisi ve Çok Disiplinli İş Birliği	501
Özet	502
Kaynakça	503

1. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Dr. Öğr. Üyesi Emine DOĞAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1333-3096

Giriş

Sınıf yönetimi, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve okul yöneticileri için eğitim sürecinin en kritik boyutlarından biridir. Sınıf yönetimi doğuştan gelen bir yetenek ya da ayrıcalık değil; öğrenilebilen, geliştirilebilen ve öğretilen bir beceridir (Demirdağ, 2023). Örneğin, bir öğretmenin öğrencilerle etkili iletişim kurabilmesi, öğrenme ortamını düzenlemesi ve sınıf iklimini olumlu yönde şekillendirmesi, onun mesleki gelişimiyle yakından ilişkilidir. Öğrencilerin akademik başarıları, öğretmenlerin derslerini planlı ve verimli biçimde yürütmeleri, eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliği büyük ölçüde sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır (Göktaş, 2023). Dolayısıyla sınıf yönetimi, yalnızca disiplin sağlamaya yönelik bir süreç değil; öğrenme ortamının düzenlenmesi, öğrencilerin motivasyonunun artırılması, sınıf ikliminin geliştirilmesi ve sınıf içi ilişkilerin yönetilmesi gibi işlevleriyle pedagojik sürecin merkezinde yer alır (Emmer & Stough, 2001; Brophy, 2006).

Geçmişte sınıf yönetimi büyük ölçüde otoriteye ve disiplin anlayışına dayalı geleneksel modellerle açıklanırken, günümüzde bireysel farklılıkları dikkate alan, demokratik değerleri önemseyen ve öğrenciyi merkeze alan yaklaşımlar ön plana çıkmıştır (Evertson & Weinstein, 2006). Teknolojik gelişmeler, kültürel çeşitlilik ve 21. yüzyıl becerilerinin öne çıkması, sınıf yönetimini daha karmaşık ve dinamik bir süreç haline getirmiştir (Fraser, 2015). Bu nedenle öğretmenler yalnızca bilgiyi aktaran değil, aynı zamanda öğrenme ortamını düzenleyen, öğrenciler arasında etkileşimi yöneten ve öğrenmeye elverişli bir iklim oluşturan liderler olarak görülmektedir.

Bu bölümde sınıf yönetimi kavramı tanımlanmış, ardından sınıf yönetimi modelleri güçlü ve zayıf yönleriyle karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Sınıf ortamının fiziksel, sosyal, psikolojik ve yapısal özellikleri incelenerek öğrenme süreciyle ilişkisi açıklanmıştır. Ayrıca sınıfın öğretimsel, fiziksel, planlama, zaman

yönetimi, ilişkiler, davranış yönetimi ve sınıf iklimi boyutları tartışılmıştır. Son bölümde ise öğrenci merkezli, pozitif disiplin, sosyal-duygusal öğrenme, teknoloji destekli yöntemler ve kültürel çeşitliliğe duyarlı yaklaşımlar gibi güncel eğilimlere yer verilmiştir.

Temel Kavramlar

Sınıf

Türk Dil Kurumu (TDK) (2025), sınıfı “öğrencilerin yıllık öğrenime göre ayrıldıkları bölümlerden her biri” ve “derslik” olarak tanımlamaktadır. Sınıf kavramı, hem belirli bir öğretim programını takip eden öğrenci grubunu hem de bu grubun bulunduğu fiziksel mekânı ifade etmektedir. Ancak sınıf yalnızca dört duvar arasında gerçekleşen öğretim faaliyetleri değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerin kurulduğu ve kültürel etkileşimlerin yaşandığı dinamik bir öğrenme ortamıdır (Babaoğlu, 2011). Özdemir (2017), sınıfı bir ev metaforu üzerinden açıklayarak öğretmen ve öğrencilerin önemli bir zaman dilimini geçirdikleri, bireylerin yaşam boyu tutum ve davranışlarının şekillendiği bir alan olarak nitelendirmiştir. Farklı öğrenme stillerine sahip öğrenciler için çeşitlendirilmiş etkinliklerin planlandığı bir sınıfta, yalnızca akademik değil, sosyal ve duygusal gelişim de desteklenmektedir (Doyle, 2006). Bu nedenle sınıf, bireyler arası ilişkilerin, öğrenme süreçlerinin ve kültürel dinamiklerin iç içe geçtiği bir sosyal sistem olarak görülebilir (Başar, 2017).

Sosyal açıdan sınıf, öğrencilerin yalnızca akademik bilgi edindikleri değil, aynı zamanda sosyal beceriler kazandıkları, iş birliği yaptıkları ve toplumsal roller öğrendikleri bir ortamdır. Öğrenciler arkadaşlık ilişkileri kurar, gruplar arası etkileşim yaşar ve toplumun küçük bir yansımasıyla karşılaşır (Çelik, 2020). Drucker’ın sosyal disiplin yaklaşımına göre, öğrenciler sınıf içinde aidiyet duygusu hissettiklerinde daha sorumlu davranışlar sergilerler (Dreikurs & Grey, 1993). Dolayısıyla sınıf, toplumsallaşma sürecinin kritik bir aracı olarak değerlendirilebilir.

Psikolojik açıdan sınıf, öğrencilerin motivasyon, özgüven ve öğrenmeye yönelik tutumlarının şekillendiği bir ortamdır. Öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri öğrenme sürecini doğrudan etkiler. Marzano ve arkadaşları (2003), olumlu bir sınıf ikliminin öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra psikolojik iyi oluşlarını da desteklediğini belirtmektedir. Örneğin, öğretmenin demokratik ve destekleyici bir iletişim tarzı benimsemesi, öğrencilerin kaygı düzeyini düşürürken derse katılımlarını artırmaktadır (Emmer & Sabornie, 2015).